

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.19.3.2023

Pan
Wojciech Adam Świtecki
Nadleśniczy
Nadleśnictwa Dojlidy w Białymstoku
ul. Aleja 1000-lecia Państwa Polskiego 75
15-111 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/057 – Realizacja projektu strategicznego „Leśne gospodarstwa węglowe”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Dojlidy w Białymstoku, ul. Aleja 1000-lecia Państwa Polskiego 75, 15-111 Białystok ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Adam Świtecki, Nadleśniczy Nadleśnictwa od dnia 21 grudnia 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję Nadleśniczych pełnili ponadto: - Jacek Bejm – p.o. Nadleśniczego od 26 października 2016 r. do 8 stycznia 2017 r., - Zenon Angielczyk – Nadleśniczy od 9 stycznia 2017 r. do 7 października 2018 r., - Grzegorz Górak – p.o. Nadleśniczego od 8 października 2018 r. do 20 grudnia 2018 r. (akta kontroli str. 2-3)
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie i realizacja przez nadleśnictwa Projektu „Leśne Gospodarstwa Węglowe”
Okres objęty kontrolą	Lata od stycznia 2017 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Urszula Łukaszuk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/152/2023 z 8 września 2023 r. (akta kontroli str. 1)

---

¹ W dalszej treści: *Nadleśnictwo*.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623; zwana w dalszej treści: *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności³

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Nadleśnictwo projektu strategicznego „Leśne Gospodarstwa Węglowe” ⁴ .
Uzasadnienie oceny ogólnej	Nadleśnictwo jako wytwórca jednostek dwutlenku węgla (JDW) terminowo zaplanowało i dokonało właściwego wyboru lokalizacji LGW, a także opracowało Program Węglowy ⁵ przy czym z przyczyn niezależnych od Nadleśnictwa brakowało w nim danych o szacunkowej wielkości biomasy. Wszystkie działania dodatkowe zaplanowane do końca września 2023 roku zostały terminowo zrealizowane i przyniosły pozytywny efekt dla środowiska, a realizacja Projektu LGW przyczyniła się przede wszystkim do wzbogacenia struktury pionowej drzewostanów (utworzenia II piętra), a także składów gatunkowych na powierzchniach objętych działaniami. Nadleśnictwo nie posiadało natomiast danych na temat faktycznego przyrostu biomasy i pochłoniętego dwutlenku węgla w badanym okresie. Rzetelnie sprawozdawano dane w zakresie LGW, a jedyne przedsięwzięcie finansowane ze środków uzyskanych ze sprzedaży JDW zostało w prawidłowy sposób zrealizowane.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR	Planowanie i realizacja przez nadleśnictwa Projektu Leśne Gospodarstwa Węglowe
Opis stanu faktycznego	1. Nadleśnictwo realizowało Projekt LGW na obszarze obejmującym 145 wydziałów drzewostanowych o łącznej powierzchni 765,7 ha. Wydziały znajdują się na terenie dziewięciu leśnictw, tj.: Mostka, Rybnik, Ponikły, Szacił, Zielonej, Antoniuka, Solnickiego Lasu, Surza i Majówki. Działania dodatkowe zaplanowano na łącznej powierzchni 353,7 ha. Przeprowadzone w trakcie niniejszej kontroli oględziny siedmiu adresów leśnych wydziałów wykazały m.in., że teren obejmujący LGW nie jest obszarem wydzielonym, wyodrębnionym od pozostałych drzewostanów. (akta kontroli str. 4-34) Odnosząc się do tej kwestii Zastępca Nadleśniczego wskazał, że wydziały tworzące LGW wyodrębnione są na takiej samej zasadzie jak pozostałe wydziały leśne. Adres leśny pozwala jednoznacznie zidentyfikować położenie i kontur każdego obiektu na mapie oraz granice w terenie. Na gruncie jedynie powierzchnie referencyjne oznaczane były fizycznie czarną farbą na pniach drzew. Specjalne wyznaczanie/grodenie powierzchni nie było konieczne, ponieważ jednoznaczne przypisanie działania dodatkowego do wydziału pozwala zlokalizować miejsce realizacji zadań. (akta kontroli str. 35-39) Nadleśnictwo rzetelnie dokonało wyboru lokalizacji LGW. Powyższe odbyło się pod nadzorem służbowym Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku⁶. Zastępca Nadleśniczego odnosząc się do procesu wyboru lokalizacji LGW, w tym próśby o wskazanie czy został on udokumentowany w postaci sformalizowanego wniosku, wyjaśnił: <i>W dniu 20 września 2016 r. w Dyrekcji Generalnej LP w Warszawie miało miejsce spotkanie w sprawie projektu „Leśne Gospodarstwa Węglowe”. Nadleśnictwo otrzymało z Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych materiały przedstawiające podstawowe informacje o projekcie LGW oraz działaniach dodatkowych mających na celu zwiększenie akumulacji CO₂. Zadaniem Nadleśniczych było zaproponowanie listy wydziałów, w których byłyby projektowane i realizowane dodatkowe działania gospodarcze wraz z propozycją wydziałów proponowanych do celów porównawczych – tzw. drzewostany referencyjne. Po zapoznaniu się z ww. materiałami, dyskusji i podjęciu kierunków działań nadleśnictwa zaproponowały w leśnictwach</i>

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ W dalszej treści: LGW.

⁵ Program Węglowy Nadleśnictwa Dojlidy zatwierdzony przez Nadleśniczego w dniu 1 października 2018 r. – dalej: „PW”.

⁶ W dalszej treści: RDLP.

konkretne lokalizacje wraz z opisem drzewostanu, działań dodatkowych, powierzchnią oraz czasem ich realizacji. Po zestawieniu, sprawdzeniu, analizie informacji źródłowych potwierdzonych lustracją terenową przez Leśniczych, sporządzono i przesłano do Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych „Wykaz wydziałów proponowanych do LGW”. Proponowane do LGW wydziały poddano taksacji w terenie (weryfikacja i aktualizacja opisów taksacyjnych wykonana przez wyspecjalizowanych pracowników Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej). W trakcie taksacji usunięto, a także dodano niektóre wydziały do projektu. Finalnie powstał Program Węglowy dla Nadleśnictwa Dojlidy, pozytywnie zaopiniowany przez RDLP w Białymstoku, zatwierdzony przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych”. Zdaniem Z-cy Nadleśniczego: wybrane tereny na lokalizację LGW charakteryzowały się zbliżonym typem siedliskowym lasu, pominięto drzewostany rębne, bliskorębne, młodniki i uprawy. Dominującym gatunkiem głównym na powierzchniach objętych działaniami LGW jest sosna w wieku średnio ok. 46 lat (na etapie planowania działań).

(akta kontroli str. 40-44)

2. PW został zatwierdzony przez ówczesnego Nadleśniczego w dniu 1 października 2018 r. i obejmował lata 2018-2024. W dniu 17 października 2018 r. PW uzyskał pozytywną opinię Dyrektora RDLP.

(akta kontroli str. 45-211)

PW zawierał większość elementów wymaganych wzorem określonym w załączniku Nr 4 do Zarządzenia Nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 września 2018 r. w sprawie realizacji projektu rozwojowego pod nazwą „Leśne Gospodarstwa Węglowe”⁷, tj.: charakterystykę taksacyjną poszczególnych wydziałów leśnych, szacunkową zawartość węgla w wydziale leśnym (na początek i koniec okresu prognostycznego), rok realizacji, a także zaplanowane do realizacji działania dodatkowe (oznaczone kodem oraz powierzchnią). W zatwierdzonym PW nie było natomiast szacunkowej wielkości biomasy w wydziale leśnym (na początek i koniec okresu prognostycznego), a także dodatkowej ilości biomasy na koniec okresu prognostycznego. Z-ca Nadleśniczego wyjaśnił, że Nadleśnictwo nie zawierało danych określających szacunkową wielkość biomasy w danym wydziale leśnym, ponieważ liczenie biomasy nie było przedmiotem działań jednostki. Liczenie prognozy efektów jest zadaniem konsorcjum badawczego. Prognoza jest aktualizowana na podstawie corocznych sprawozdań nadleśnictw. Zaniechanie zawarcia w PW tych danych, w moim przekonaniu, było wyrazem dostosowania wzoru do faktycznie wykonywanych działań, ale nie odbyło się to z inicjatywy nadleśnictwa, które operowało na gotowym formularzu.

(akta kontroli str. 35-39)

PW podlegał trzykrotnemu korygowaniu, co polegało na przesłaniu do Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych⁸ tabel Excel ze zmianami naniesionymi przez Nadleśnictwo w zestawieniach wydziałów oraz działaniach realizowanych w ramach LGW. Zmiany z lutego 2020 r. dotyczyły m.in. uzupełnienia brakujących części adresów, które błędnie nie zostały zawarte w pierwotnej wersji wykazu wydziałów leśnych przekazanych do Zakładu Informatyki Lasów Państwowych i przeniesieniu do obszaru referencyjnego adresu wydziału, dla którego pierwotnie zaplanowano działania dodatkowe. Zmiany w PW przesłane w marcu 2022 r. dotyczyły m.in. zmian roku inicjacji działania dodatkowego oraz wielkości powierzchni lub adresu wydziału. Korekta ta została zainicjowana przez DGLP, która 11 marca 2022 r.⁹, za pośrednictwem RDLP, poinformowała o planowanej aktualizacji PW w związku z zakończeniem usługi badawczej pn. „Opracowanie podstaw naukowych i rozwiązań metodycznych stanowiących wsparcie dla Pilotażowego Projektu Rozwojowego pn. Leśne Gospodarstwa Węglowe”. Po raz ostatni skorygowana tabela zgrupowań wydziałów tworzących LGW została przekazana do DGLP w dniu 14 kwietnia 2022 r. Naniesione zmiany polegały na dodaniu dwóch powierzchni referencyjnych do działania głównego¹⁰,

⁷ Zarządzenie Nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 września 2018 r. w sprawie realizacji projektu rozwojowego pod nazwą „Leśne Gospodarstwa Węglowe” – zwane dalej „Zarządzeniem Nr 67 DGLP”.

⁸ W dalszej treści: DGLP.

⁹ Pismo GW.011.1.5.2022.

¹⁰ Adresy leśne: 01-08-1-09-259A-x i 01-08-9-259-p.

w zamian za usunięcie jednego wydzielienia, które miało zostać zajęte pod drogę ekspresową S19¹¹.
(akta kontroli str. 212-235)

PW, w wersji uwzględniającej opisane wyżej zmiany, obejmował 765,7 ha powierzchni wydzieleń, z tego działania dodatkowe zaplanowano na 145 adresach obejmujących powierzchnię 353,5 ha, w tym powierzchnia referencyjna stanowiła 128,4 ha na 27 adresach wydzieleń leśnych.
(akta kontroli str. 234-238)

Dodatkowa ilość pochłoniętego dwutlenku węgla na koniec okresu prognostycznego, w wersji PW po korektach, wynosiła 33,6 tys. ton. Wielkość ta była zgodna z ilością określoną dla Nadleśnictwa w Zbiorczym Programie Węglowym. Przed zmianami, o których wyżej mowa, w jednym przypadku¹², dodatkowa ilość pochłoniętego dwutlenku węgla stanowiła zerową wartość. Wydzielenie, którego to dotyczyło zostało przeniesione do powierzchni referencyjnych. Z kolei w dwóch innych wydzieleniach, stanowiących według pierwotnego PW obszary referencyjne¹³, wykazano dodatkowość CO₂ jako liczbę dodatnią. Obszary te, w wyniku skorygowania tabel zgrupowań wydzieleń tworzących LGW, przeniesiono jednakże do wydzieleń przewidzianych do zabiegów. Poza tym, wystąpił jeden przypadek, w którym w karcie wydzielienia stanowiącego obszar do zabiegów, PW w wersji zatwierdzonej w październiku 2018 roku przewidywał dodatkowość CO₂ jako liczbę dodatnią, lecz w wyniku korekty adres ten przeniesiono do obszaru referencyjnego¹⁴. W rezultacie, wydzielenie pomimo, iż stanowi według PW po korektach obszar referencyjny, wykazuje dodatkowość CO₂ w ilości 35,1 t.

Dane szacunkowe, określające zawartość dwutlenku węgla (bez działań dodatkowych i z działaniami dodatkowymi) na początku i na koniec okresu prognostycznego oraz dodatkową ilość pochłoniętego dwutlenku węgla na koniec okresu prognostycznego, zostały przekazane Nadleśnictwu przez DGLP. Zastępca Nadleśniczego odnosząc się do sposobu określenia w PW tych danych wskazał: *Zgodnie z § 3 ust. 3 zarządzenia Nr 67 DGLP z dnia 14 września 2018 r. prace w tym zakresie były realizowane przez konsorcjum badawcze. Nadleśnictwo Dojlidy nie wchodziło w skład tego konsorcjum, tym samym nie brało udziału w procesie szacowania zawartości węgla w wydzieleniach leśnych na początku i na końcu okresu prognostycznego, a także nie brało udziału w obliczeniach dodatkowej ilości pochłoniętego CO₂. Dane dotyczące szacunkowej zawartości węgla ukazywały się automatycznie w udostępnionym Nadleśnictwu Dojlidy Programie Węglowym.*

(akta kontroli str. 40-44)

Analiza PW zatwierdzonego w październiku 2018 roku wykazała, że gatunkiem drzewa o największym udziale procentowym na terenie stanowiącym lokalizację LGW stanowiła sosna¹⁵, która występowała w 137 spośród 138 wydzieleń przeznaczonych do działań dodatkowych (99,3% ogółu wydzieleń), z tego: w 70 adresach sosna stanowiła 100% drzewostanu (tj. w 51% ogółu wydzieleń), w 24 adresach stanowiła ona 90% drzewostanu (tj. w 17,4% wydzieleń), w 18 adresach stanowiła ona 70% ogółu drzewostanu (tj. w 13% ogółu wydzieleń), w 15 adresach stanowiła ona 80% drzewostanu (tj. w 10,9% ogółu wydzieleń), zaś w czterech adresach sosna stanowiła 60% drzewostanu (tj. w 2,9% ogółu wydzieleń). W pozostałych sześciu adresach leśnych sosna stanowiła od 40% do 50% drzewostanu, zaś innymi gatunkami w lokalizacjach ujętych w PW były: świerki, dęby i modrzewie. Na ostatnim z wydzieleń ujętych w PW¹⁶ dominującymi gatunkami były dąb i świerk (po 40% drzewostanu).

(akta kontroli str. 239-240)

W lokalizacjach włączonych do Projektu LGW w latach 2020-2022, w siedmiu przypadkach, sosna także stanowiła dominujący gatunek drzewa (100% drzewostanu), zaś dwie powierzchnie były niezalesione.

¹¹ Adres leśny: 01-08--1-09-259A-g.

¹² Adres leśny: 01-08-2-04-224-c.

¹³ Adresy leśne: 01-08-2-04-224-d i 01-08-2-02-112-c.

¹⁴ Adres leśny: 01-08-1-08-184-b.

¹⁵ Część PW pn. „Charakterystyka taksacyjna wydzielienia leśnego na początku okresu prognostycznego”.

¹⁶ Adres leśny: 01-08-1-07-57-00.

Średni wiek dominującego drzewa, czyli sosny kształtował się na ok. 45-46 lat. Sosna w klasie wiekowej 70 lat występowała na dwóch adresach leśnych wydziałów PW spośród 143 (1,4% ogółu adresów), w klasie wiekowej od 61 do 69 lat w trzech adresach tych wydziałów (2,1% ogółu lokalizacji), w klasie wiekowej od 51 do 60 lat w 38 adresach (26,5%), w klasie wiekowej 41 do 50 lat w 54 adresach (38%), w klasie wiekowej od 31 do 40 lat w 32 adresach (22,3%) i w klasie wiekowej od 21 do 30 lat w 14 adresach (9,7%). Wynika z tego, że w przypadku 3,5% lokalizacji (pięć adresów) drzewostany sosny należały do IV klasy wieku drzew (przedział wiekowy od 61 do 80), w przypadku 64,3% lokalizacji drzewostany sosny należały do III klasy wieku drzew (przedział wiekowy od 41 do 60), zaś w przypadku 32,2% lokalizacji sosny drzewostany należały do II klasy wieku drzew przedział wiekowy od 21 do 40). (akta kontroli str. 241-242)

Według PW zaplanowane działania dodatkowe polegały na: wprowadzeniu podszytu na 143 (spośród 145) wydziałach na łącznej powierzchni wynoszącej 350,9 ha (99,2% powierzchni objętej działaniami dodatkowymi), a także na zalesieniu na dwóch adresach leśnych powierzchni 2,9 ha (0,8% powierzchni). Zaplanowane działania dodatkowe mieściły się w katalogu działań wyszczególnionym w załączniku Nr 5 do zarządzenia Nr 67 DGLP. Realizację działań dodatkowych założono na całej powierzchni gruntów wchodzących w skład LGW. PW zakładał wykonywanie działań dodatkowych od minimalnie 9,7% łącznej powierzchni zabiegów (w 2020 roku) do maksymalnie 21% łącznej powierzchni zabiegów (w 2023 roku). W latach 2018-2022 faktyczna realizacja działań dodatkowych odpowiadała w pełni zakresowi przyjętemu w PW. Z kolei do końca września 2023 roku zaawansowanie zaplanowanych na ten rok prac dodatkowych wynosiło 86,5%. (akta kontroli str. 243)

Zastępca Nadleśniczego argumentując wybór wprowadzania podszytu jako głównego zaplanowanego działania wskazał: *Planując do wykonania w PW działania dodatkowe w postaci wprowadzania podszytów oraz zalesień kierowano się jak najlepszym wykorzystaniem potencjału terenów nadleśnictwa. Działania dodatkowe wybrane do realizacji LGW były optymalne dla naszych warunków przyrodniczo-gospodarczych. Wybór powierzchni do wprowadzania podszytów uwzględniał drzewostany II-III klasy wieku (w uzasadnionych przypadkach IV klasy wieku).* (akta kontroli str. 40-44)

Przeprowadzona, w oparciu o zapisy Planu Urządzenia Lasu¹⁷ dla danych wydziałów wchodzących w skład LGW kontrola wykazała, że zaplanowane przez Nadleśnictwo w PW do wykonania na terenie LGW działania w postaci podszytów i zalesień były innymi działaniami od tych, które wcześniej zostały zaplanowane w PUL dla tych samych obszarów (PUL nie przewidywał wprowadzania podszytów na żadnej z powierzchni Nadleśnictwa). Nie stwierdzono ponadto, aby po rozpoczęciu realizacji Projektu LGW do PUL wprowadzano zmiany dla obszaru obejmującego LGW. (akta kontroli str. 244-258)

3. Działania dodatkowe wykonywane na terenie LGW zostały w prawidłowy sposób przygotowane do realizacji.

W latach 2018-2019 realizacją prac zajmowały się podmioty zewnętrzne przy wsparciu pracowników Nadleśnictwa, których zadanie polegało na przygotowaniu gleby. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że *co do zasady przyjęte było, że tego typu prace niezależnie od ich celu zawsze realizowano z wykorzystaniem własnego sprzętu Nadleśnictwa i pracowników własnych, dlatego prace z zakresu przygotowania gleby nie włączono do przetargów.* (akta kontroli str. 259-260)

Na koszty poniesione w związku z pracami wykonywanymi przez pracowników Nadleśnictwa składało się wynagrodzenie i eksploatacja pojazdów mechanicznych, które wyniosły w:

- 2018 roku 13,2 tys. zł, co stanowiło 31,2% ogółu kosztów wykonania czynności, z tego 5,7 tys. zł stanowiły wynagrodzenia i 7,4 tys. zł transport,
- 2019 roku 1,7 tys. zł, co stanowiło 3,8% ogółu kosztów wykonania czynności, z tego 567 zł stanowiły wynagrodzenia i 1,1 tys. zł transport.

¹⁷ Obowiązuje Plan Urządzenia Lasu sporządzony na lata 2017-2026 dla Nadleśnictwa Dojlidy w RDLP w Białymstoku na podstawie stanu lasu w dniu 1 stycznia 2017 r. W dalszej treści: PUL.

Zlecanie wykonywania działań dodatkowych pracownikom Nadleśnictwa odbywało się w ramach obowiązków służbowych powierzonych im zakresami czynności.

(akta kontroli str. 262-303)

Począwszy od 2020 roku wszystkie prace w ramach działań dodatkowych zlecano podmiotom zewnętrznym wyłonionym w ramach postępowań o udzielenie zamówień publicznych, obejmujących zakresem całość usług leśnych realizowanych przez Nadleśnictwo w ciągu danego roku kalendarzowego. Dodatkowo, zlecenie wykonywania tych prac przez podmioty zewnętrzne w 2018 roku i 2019 roku, także odbyło się z zastosowaniem obowiązujących w dniu ich wszczęcia przepisów o zamówieniach publicznych¹⁸.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w latach 2018-2023 wykonywanie usług z zakresu gospodarki leśnej na terenie Nadleśnictwa Dojlidy w sposób prawidłowy powierzono wykonawcom wyłonionym w trybie przetargu nieograniczonego. Postępowania prowadzono zgodnie z zasadami przewidzianymi dla zamówień o wartości równej lub przekraczającej progi unijne. Stwierdzono, że każdorazowo opis przedmiotu zamówień zawierał działania dodatkowe realizowane w ramach LGW. W opisie tym określono zakres prac w grupach czynności pn. „Wprowadzanie podszytów” (PODSZ) oraz „Zalesienia” (ODN-POR) w podziale na poszczególne adresy leśnych wydzieleń. Działania te wchodziły w skład poszczególnych części (pakietów) zamówień i stanowiły niewielką część wszystkich robót składających się na przedmiot zamówienia.

(akta kontroli str. 304-306)

Zaplanowanie wykonawstwa działań dodatkowych odbywało się w sposób umożliwiający pełną ich realizację w terminie określonym w PW, zaś umowy o udzielenie zamówień publicznych, których przedmiotem było m.in. wykonywanie działań dodatkowych w ramach LGW, zapewniały terminowe wykonawstwo zleconych usług, natomiast nie było w tych umowach jakichkolwiek zapisów określających ilość dwutlenku węgla wytworzoną w ramach realizowanych prac leśnych, w szczególności w wyniku wykorzystania maszyn leśnych.

Realizacja działań dodatkowych polegających na wprowadzaniu podszytu oraz zalesianiu w latach 2018-2023 odbywała się przy wykorzystaniu sadzonek pochodzących zarówno ze szkółki prowadzonej przez Nadleśnictwo, jak i zakupionych od innych nadleśnictw. Koszty obu rodzajów sadzonek ujęte zostały w kosztach działań dodatkowych wykazanych w sprawozdaniach. Do wprowadzania podszytów i do zalesień (na 145 adresach leśnych wydzieleń) wykorzystano łącznie 565,63 TSZ¹⁹ sadzonek, w tym: 206,96 TSZ świerka (36,58% ogółu sadzonek), 92,03 TSZ buka (16,27%), 85,62 TSZ dębu (15,13%), 58,84 TSZ wiązu (10,40%), 45,62 TSZ kłona (8%), 33,13 TSZ graba (5,85%), 27,20 TSZ lipy (4,8%), 12,10 TSZ brzozy (2,14%), 3,61 TSZ jarząba (0,63%), 0,37 TSZ jawora (0,06%) i 0,15 TSZ pigwowca japońskiego (0,03%)

(akta kontroli str. 307-311)

4. Wszystkie działania dodatkowe wymienione w PW obejmujące lata 2018-2022 zostały wykonane w całości i terminowo oraz zmierzały do osiągnięcia pozytywnego efektu dla środowiska. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że *prace dodatkowe w ramach LGW rozpatrywać należy w perspektywie długoterminowej. Wprowadzone podszyty wzbogacają strukturę pionową drzewostanów – ich zadaniem jest utworzenie warstwy podszytowej/II piętra. Jednocześnie nastąpi wzbogacenie składu gatunkowego. Ocenienie gleby i opad listowia spowodują usprawnienie procesów glebowych.*

(akta kontroli str. 260-261)

Dokumentacja składająca się na rozliczenie kosztów działań dodatkowych²⁰ ujęta została w sposób prawidłowy w ewidencji księgowej Nadleśnictwa.

(akta kontroli str. 312-331)

Działania dodatkowe realizowane w ramach LGW, w przypadku ich wykonywania przez pracowników Nadleśnictwa, zostały udokumentowane „Rachunkami płac” wraz z załączonym do nich „Wykazem robót” za dany miesiąc oraz notatką pracownika ds. hodowli lasu wskazującą prace wykonane w ramach PW. Dodatkową formę udokumentowania stanowiło

¹⁸ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.) obowiązująca do końca 2020 r.

¹⁹ Tysiąca sztuk.

²⁰ Oznakowana jako Projekt GLGW.

RUW („Rozliczenie usług wewnętrznych”) obrazujące wysokość kosztów paliwa zużytego przez pojazdy Nadleśnictwa, w tym m.in. przy wykonywaniu prac dodatkowych.

Całość prac zrealizowanych przez podmioty zewnętrzne została odebrana, a wykonanie prac zostało potwierdzone w protokołach odbioru robót. Stwierdzenie wykonania prac wyszczególnionych w protokole akceptował leśniczy i przedstawiciel wykonawcy. Protokoły odbioru prac opatrzone były dodatkowo pieczętami i podpisami pracowników Nadleśnictwa jako dowód: sprawdzenia pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, sprawdzenia na gruncie i zatwierdzenia. (akta kontroli str. 332-333)

Odnosnie sposobu przeprowadzenia działań dodatkowych zrealizowanych w ramach LGW Zastępca Nadleśniczego wskazał, że *w trakcie prowadzonych działań dodatkowych stosowane były maszyny ciągnięte przez traktory, co dotyczyło głównie przygotowania gleby podczas zalesiania oraz w niewielkim stopniu podczas wprowadzania podszytów.*

(akta kontroli str. 35-39)

Przeprowadzone w dniu 16 października 2023 r. oględziny siedmiu adresów leśnych (pięć wprowadzeń podszytów i dwa zalesienia) potwierdziły wykonanie zaplanowanych w PW działań dodatkowych. Kondycję nasadzeń na tych adresach uznano za niebudzącą zastrzeżeń. (akta kontroli str. 4-34)

5. Wynikająca z PW dodatkowa ilość pochłoniętego CO₂ na koniec okresu prognostycznego wynosiła 33,6 tysiąca ton. W podziale na lata planowana dodatkowość CO₂ wynosiła: 2018 rok – 4,3 tysiąca ton, 2019 rok – 4,3 tysiąca ton, 2020 rok – 4 tysiące ton, 2021 rok – 4,3 tysiąca ton, 2022 rok – 3,3 tysiąca ton, 2023 rok – 3,3 tysiąca ton i 2024 rok – 10 tysięcy ton.

(akta kontroli str. 334-338)

Nadleśnictwo nie posiadało natomiast danych na temat osiągniętych wskaźników w tym zakresie, ani danych na temat uzyskanej biomasy w wyniku realizacji Projektu LGW. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił: zgodnie z załącznikiem Nr 1 do zarządzenia Nr 67 DGLP z 14.09.2018 r. w zakresie działania Nadleśnictwa nie leżało szacowanie faktycznej ilości dodatkowo pochłoniętego dwutlenku węgla. Obliczeń dokonywano w ramach działań konsorcjum badawczego. Nadleśnictwo otrzymało dane „zaszyte” w formularzu „Programu Węglowego”. Dotyczyły one szacunkowej zawartości węgla w pojedynczych wydzieleniach na początku/końcu okresu z działaniami/bez działań dodatkowych. Nadleśnictwo nie raportowało tego typu danych. Proces raportowania odbywał się na formularzu – załącznik Nr 6 do zarządzenia Nr 67 DGLP, który nie przewidywał danych dotyczących pochłaniania CO₂. Dodał, że Nadleśnictwo nie posiada danych dotyczących faktycznie uzyskanej dodatkowej ilości CO₂ w każdym roku realizacji Projektu. Nadleśnictwo otrzymywało zestawienia wyników JDW z DGLP. Zastępca Nadleśniczego wskazał ponadto, iż: W ramach prac dodatkowych biomasa nie była uzyskiwana w sensie jej użytkowania (pozyskania). Powstawanie biomasy z wprowadzanych podszytów ma być efektem, który podlega badaniom naukowym prowadzonym przez konsorcjum pod kierunkiem IBL. Przyrost biomasy jest analizowany pod kątem zwiększonego pochłaniania węgla w wyniku działań dodatkowych. Nadleśnictwo, w ramach PW nie zajmowało się żadnymi działaniami związanymi z biomasą w sensie jej pozyskiwania. Przyrastająca biomasa z wprowadzonych podszytów ma wiązać węgiel. Według zarządzenia Nr 67 DGLP przedmiotem działań nadleśnictwa było „Opracowywanie Programów Węglowych i sprawozdań z realizacji Programów Węglowych” oraz „Realizacja działań dodatkowych”. Załącznik Nr 6 do przedmiotowego zarządzenia wyczerpuje zakres informacji, które odnoszą się do działalności nadleśnictwa w ramach PW i nie ma wśród nich żadnych, dotyczących pochłanianego CO₂. Jest to potwierdzeniem, że obliczenia nie leżą w gestii ani w kompetencji Nadleśnictwa. Obliczenie dodatkowych ilości pochłoniętego CO₂, wymaga stosownej aplikacji, o której mowa w § 3 Zarządzenia Nr 67. Nadleśnictwo nie dysponuje tą aplikacją. (akta kontroli str. 35-39)

Odnosząc się do kwestii uwzględnienia emisji dwutlenku węgla wynikającej z prowadzenia prac dodatkowych przy zastosowaniu maszyn (dodatkowe źródło tej emisji) Zastępca Nadleśniczego wskazał: Nadleśnictwo nie ma informacji czy uwzględniono to w PW i czy była taka potrzeba. (akta kontroli str. 35-39)

6. Nadleśnictwo nie poniosło kosztów na opracowanie PW oraz na sporządzanie sprawozdań z realizacji LGW. (akta kontroli str. 339)

Z danych ewidencji księgowej Nadleśnictwa oraz sprawozdań z realizacji PW (w przypadku lat 2018-2023) wynika, że Nadleśnictwo poniosło koszty w łącznej wysokości 800,9 tys. zł, z tego:

- 2018 rok – 76,0 tys. zł,
- 2019 rok – 90,3 tys. zł,
- 2020 rok – 86,2 tys. zł,
- 2021 rok – 120,8 tys. zł,
- 2022 rok – 189,9 tys. zł,
- 2023 rok – 237,7 tys. zł (wg stanu na dzień 30 września 2023 r.).

Koszty realizacji PW ewidencjonowane były w księgach rachunkowych Nadleśnictwa w sposób umożliwiający ich wyodrębnienie spośród poniesionych kosztów. Ich identyfikacja następowała poprzez oznaczanie poszczególnych dokumentów kodem „Projekt GLGW”.

Nadleśnictwo w związku z realizacją Projektu LGW uzyskiwało przychody przekazane z DGLP z tytułu sprzedaży JDW w wyniku przeprowadzonych aukcji. W okresie od 2018 roku do końca września 2023 roku do Nadleśnictwa wpłynęły środki finansowe w łącznej wysokości 121,2 tys. zł, z tego z tytułu aukcji przeprowadzonej: w październiku 2018 roku – 11,5 tys. zł, we wrześniu 2019 roku – 5,8 tys. zł, we wrześniu 2020 roku – 9,7 tys. zł, w kwietniu 2021 roku – 12,1 tys. zł, w październiku 2021 roku – 19,1 tys. zł, we wrześniu 2022 roku – 38,5 tys. zł i w kwietniu 2022 roku – 24,7 zł. Przychody te ujmowano w ewidencji księgowej Nadleśnictwa na subkoncie 70150 „Pozostałe przychody z działalności podstawowej” w ramach konta 701 „Przychody z działalności podstawowej”. Nie wynikały one jednakże z faktycznych JDW wytworzonych w wyniku dodatkowych działań Nadleśnictwa, ale z wyliczeń DGLP – proporcjonalne do udziału Nadleśnictwa w stosunku do sumy wytworzonych JDW w ramach Projektu LGW. (akta kontroli str. 340-371)

Dodatkowo w trakcie kontroli, w dniu 18 października 2023 r., Nadleśnictwo wystawiło fakturę na kwotę 8,9 tys. zł obciążającą DGLP kosztami sprzedanych JDW w wyniku aukcji przeprowadzonej we wrześniu 2023 roku. (akta kontroli str. 372-375)

Przychód Nadleśnictwa w związku z realizacją Projektu LGW stanowiła ponadto kwota 7 tys. zł uzyskana na podstawie noty księgowej Nr 10/12/2021 z dnia 16 grudnia 2021 r. wystawionej przez Nadleśnictwo na rzecz DGLP *tytułem wparcia działań w zakresie odnowienia lasu na obszarze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku w ramach akcji „Healthy Cities”, Leśne Gospodarstwa Węglowe*. Sumę, o której mowa zaewidencjonowano na koncie 7413 „Dopłaty wewnętrzne w nadleśnictwach na wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych”. (akta kontroli str. 376-378)

Na terenie Nadleśnictwa w 2017 roku nie tworzone składów drewna energetycznego, o których mowa w zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych Nr 2 z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie realizacji w formie wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych projektu rozwojowego o charakterze pilotażowym pn. „Leśne Gospodarstwa Węglowe”. (akta kontroli str. 379-380)

7. Nadleśnictwo terminowo i rzetelnie opracowało sprawozdania z realizacji PW za lata 2018-2022. Wszystkie sprawozdania sporządzono zgodnie z wzorem określonym w załączniku Nr 6 do Zarządzenia Nr 67 DGLP. Sprawozdania zostały poddane ocenie nadzorczej RDLP w Białymstoku²¹.

Przeprowadzona analiza sprawozdań nie wykazała różnic między działaniami zaplanowanymi w PW dla poszczególnych adresów wydzieleń, a działaniami zrealizowanymi w zakresie rodzajów działań oraz ich zakresu (powierzchni działań dodatkowych). Faktycznie wykonane

²¹ Sprawozdania za poszczególne lata przekazano DRLP w Białymstoku celem nadzoru w dniach: 29 marca 2019 r., 30 marca 2020 r., 31 marca 2021 r., 30 marca 2022 r. i 27 marca 2023 r.

działania w okresie od 2018 roku do końca września 2023 roku także odpowiadały w 100% danym o liczbie, rodzaju działań oraz rozmiarowi powierzchni wynikającym z PW. Wszystkie zrealizowane działania w zakresie ich rozmiaru (powierzchni) oraz kosztu znajdowały potwierdzenie w fakturach i protokołach odbioru prac realizowanych przez podmioty zewnętrzne, wewnętrznej dokumentacji magazynowej, a także innej dokumentacji finansowo-księgowej Nadleśnictwa dotyczącej kosztów własnych. (akta kontroli str. 381-391)

8. Zastępca Nadleśniczego w udzielonym wyjaśnieniu potwierdził fakt wpływu ankiety, o której mowa w § 18 ust. 1 pkt 1 lit. a) zarządzenia Nr 67 DGLP. Okazano w tym względzie pismo RDLP z dnia 24 czerwca 2022 r.²² zobowiązujące do zgłoszenia propozycji działań możliwych do sfinansowania w ramach sprzedaży JDW w terminie do 5 lipca 2022 r. W odpowiedzi Nadleśnictwo zaproponowało następujące przedsięwzięcia:

- zakup działek leśnych o powierzchni 2,3903 ha w obrębie ewidencyjnym Suraz w celu prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Leśna Klinika – terapia lasem – profilaktyka, wsparcie i rehabilitacja zdrowotna. Ścieżka z 13 tablicami, miejscami odpoczynku promująca prozdrowotne funkcje lasu na terenie leśnictwa Antoniuk.

Do dnia zakończenia kontroli nie rozpoczęła się realizacja wymienionych wyżej przedsięwzięć. (akta kontroli str. 392-395)

Na terenie Nadleśnictwa zrealizowano jedno przedsięwzięcie finansowane ze środków uzyskanych ze sprzedaży JDW. Polegało ono na wykonaniu w 2021 roku czynności pn. „odnowienia w rębniach złożonych” w lokalizacji Leśnictwo Szaciły, oddz. 01-08-2-04-212-c obejmującej 2,10 ha. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 7 tys. zł. Rodzaj przedsięwzięcia był zgodny z wytycznymi zawartymi w § 18 ust. 2 pkt 2 lit. a) zarządzenia Nr 67 DGLP. Stanowią one, iż przedsięwzięcia wskazywane do realizacji powinny być ukierunkowane m.in. na gospodarkę leśną, np. zalesienia lub odnowienia.

Wykonanie czynności w ramach przedsięwzięcia wchodziło w zakres przedmiotu zamówienia na wykonywanie usług leśnych w 2021 roku zleconych podmiotowi zewnętrznemu w trybie przetargu nieograniczonego. Zrealizowane działanie w zakresie rozmiaru (powierzchni) oraz kosztu znajdowało potwierdzenie w fakturze i protokole odbioru prac oraz wewnętrznej dokumentacji magazynowej. Podjęte działanie było ponadto zgodne z postanowieniami PUL, który dla wskazanego adresu leśnego wydzielania, jako wskazanie gospodarcze określał ODN-ZŁÓŻ²³ w ilości 2,10 ha.

Przedmiotowe przedsięwzięcie zostało wskazane do realizacji przez LUX-MED. Sp. z o.o. w ramach umowy z 1 października 2021 r. zawartej pomiędzy tą firmą a Skarbem Państwa – Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe, w wyniku przeprowadzenia i rozstrzygnięcia aukcji sprzedaży JDW. Przedsięwzięcie, o którym mowa wykazywało związek z opisanym wyżej przychodem w kwocie 7 tys. zł uzyskanym na podstawie noty księgowej Nr 10/12/2021 z dnia 16 grudnia 2021 r. W piśmie z dnia 28 października 2021 r. DGLP poinformowała bowiem, że: *zgodnie z ustaleniami środki za zakupione JDW podczas jesiennej aukcji JDW przez LUX MED zostaną przekazane na pokrycie kosztów sadzenia w Państwa jednostkach. (...) W celu dokonania formalności związanych z rozliczeniem poniesionych kosztów odnowienia lasu na ustalonych wcześniej powierzchniach, po zakończeniu przedsięwzięcia proszę o przesłanie do DGLP – za pośrednictwem właściwej dla każdego z nadleśnictw RDLP – noty księgowej wraz z dołączonymi fakturami (i innymi ewentualnymi rachunkami) jako potwierdzenia wykonania tych nasadzeń. Po otrzymaniu prawidłowo wystawionych not księgowych za wykonane sadzenie środki zostaną „zwrócone” nadleśnictwom przez DGLP.* (akta kontroli str. 396-421)

Przeprowadzone w dniu 20 października 2023 r. oględziny tego projektu potwierdziły wykonanie prac. Kondycję nasadzeń na adresie leśnym wydzielania objętym przedsięwzięciem uznano za niebudzącą zastrzeżeń. (akta kontroli str. 4-34)

²² Zn.spr.DG.011.4.7.2022.

²³ Odnowienia w rębniach złożonych.

IV. Wnioski

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, dnia 26 października 2023 r.

Kontroler:

Urszula Łukaszuk
główny specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

p. o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk
/podpisano elektronicznie/

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	3a2d5c49a3304541ba56204a3ac920eb	
Nazwa dokumentu	wystąpienie pokontrolne Nadleśnictwo Dojlidy - ost. wersja.pdf	
Tytuł dokumentu	wystąpienie pokontrolne Nadleśnictwo Dojlidy - ost. wersja	
Skrót dokumentu	20e0558fad0267b4855280dd9080f143642e04ea6e75d52d5d5a92b044a8351f	
Wersja dokumentu	1.2	
Data dokumentu	2023-10-26	
Podpis	Podpisany przez	Janusz Andrzej Pawelczyk
	Stanowisko podpisu	Janusz Pawelczyk (p.o. Dyrektor Delegatury) LBI
	Data podpisu	2023-10-26
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
Podpis	Podpisany przez	Urszula Łukaszuk
	Stanowisko podpisu	Urszula Łukaszuk (Główny specjalista kontroli państwowej) LBI
	Data podpisu	2023-10-26
	Rodzaj certyfikatu	Podpis kwalifikowany
	EZD RP 15.86	
Data wydruku	2023-10-27	
Autor wydruku	Łukaszuk Urszula	